

Seniorin Kiento

2025 nro 15.

LAHDEN YHTEISKOULUN SENIORIT RY - SENIORIN RIENTO

Puheenjohtajalta

Hyvät Seniorit, vuosi on taas ehtinyt vierähtää siitä, kun edellinen Seniorin Riento ilmestyi. Seniorien toiminta on kuluneena vuonna jatkunut entiseen tapaan: syksyllä *Seniorin Riento* ja Vuoden Lykkiläisen valinta sekä Yhteiskoulun päivä, keväällä stipendit ylioppilaille.

Hallitus viime kokouksessaan päätti korottaa ensi keväästä alkaen jaettavia stipendejä, joiden katsoimme jääneen suuruudeltaan ajasta jälkeen.

Seniorien hallituksen keski-ikä on kuluneena vuonna alentunut ja pyrimme sitä edelleen alentamaan. Yhteiskoulun Seniorithan ei suinkaan tarkoita *seniori-ikäisiä* entisiä yhteiskoululaisia, vaan aivan kaikkia koulutamme kirjoittaneita, vaikka vasta vii-

me keväänä. Siis tervetuloa mukaan toimintaamme, kaikenikäiset!

Tämän vuoden lykkiläiseksi meillä on ollut kunnia saada sotatieteiden dosentti Ilmari Käihkö. Hänen elämästään ja koulupolustaan voitte lukea tästä Riennosta. Sen lisäksi hän on meillä haastateltavana ja kysymyksiin vastaamassa Yhteiskoulun päivänä 12.11. klo 12 ja 13 alkavissa tilaisuuksissa. Varmasti mielenkiintoista kuultavaa odotettavissa.

Tervetuloa siis myös osallistumaan Yhteiskoulun päivään!

Näkemisiin silloin.

*Marja-Liisa Starckjohann
Seniorien puheenjohtaja*

Lahden yhteiskoulun senioriryöstyksen jäseniä ja vuoden lykkiläinen, musiikki-tuottaja Daniel Okas. Kuvassa ovat vasemmalta oikealle: Ida Rantanen, Riitta Yrjänä, Daniel Okas, Julius Starckjohann, Onerva Vartiainen, Eero Pulkkinen, Marja-Liisa Starckjohann, Martti Harju ja Anne Kirjola.

Rehtorin tervehdys

Arvelisin seniorinkin hieraisseen tänään silmiään astuessaan peruskorjattuun siipeen. Kulkureitit, tekniikka, ilmanvaihto ja valaistus on tuotu tähän päivään, mutta Siiven vuosina 1956 ja 1964 valmistuneet osat on kuitenkin peruskorjattu oman aikansa henges-
sä vähintään värien osalta. Edellisestä laajasta peruskorjauksesta ehti kulua lähes 30 vuotta, tosin välillä tehtiin kyllä osaremontteja ja siirrettiinhän kädentaidon luokat talon päästä toiseen vajaat 10 vuotta sitten. Uusi-
tuista tiloista huolimatta Yhteiskoulun Siipi on edelleen se vanha tuttu. Käyttöikää uusituilla osilla on jälleen kymmeniä vuosia eteenpäin.

Koulun ylläpitäjä, Lahden yhteiskoulun säätiö on jo päättänyt seuraavan kesän peruskorjauskohteeksi kouluravintolan. Nykyisin Elliksi kutsuttavan kouluravintolamme keittiö tarvitsee lisätilaa ja samalla uusitaan ravintolasali.

Näin koulu muuttaa muotoaan vuosikymmenten kuluessa; Ensi vuonna 130 vuotta täyttävää Lahden yhteiskoulua juhlistaan vuoden päästä maraskuussa ja koulu kutsuu senioreitaan, alumneitaan katselemaan koulun tämän hetken ulkoasua ja muistelemaan omia kouluaikoja.

Tämän syksyn Yhteiskoulun päivänä vuoden lykkiläiseksi valittu sotatutkimuksen dosentti Ilmari Käihkö on

monille uutisia seuraaville tuttu kommentaattori.

Käihkö, aikuislukiomme seniori avaa Yhteiskoulun päivän tilaisuudessa koulun oppilaille ja opiskelijoille omaa mielenkiintoista koulu- ja työuraansa, joka ei ole ollut aivan viiva-suora. Aina ei koulutyökään ole maistunut, mutta erilaisista, jopa raastavistakin kokemuksista ja kokeiluista rakentuu monipuolinen tausta. Tämä on ohjannut häntä tutkijan tehtävässä; Eräas-
sä lukemassani Käihkön haastattelussa hän määritteli tutkijan velvollisuudeksi tehdä asiat ymmärrettäviksi ihmisille. Siitä kertovat hänen selkeät kirjoituksensa ja kommenttinsa. Onnitteluni vuoden lykkiläiselle 2025!

Pitkään toimineen koulun historiaan kuuluu, että ihmiset vaihtuvat, tilat muokkautuvat ja koulun toiminta muuttuu aikojen kuluessa. Koulu rakentuu edellisten sukupolvien perinnön päälle, mutta aina se tulee olemaan meille tuttu – Lahden yhteiskoulu.

Hyvää Yhteiskoulun päivää,

Markku Moisala
rehtori

Vuoden lykkiläinen 2025

Ilmari Käihkö

Lahden yhteiskoulun seniorit ry. on valinnut Vuoden lykkiläiseksi 2025 sotatieteiden dosentti Ilmari Käihkön. Tämä on hänen tarinansa – olkaa hyvät.

Vuoden lykkiläinen 2025 Ilmari Käihkö.

Epätodennäköinen vuoden lykkiläinen?

Olisin pyöritellyt silmiäni päässäni, jos joku olisi kertonut minulle yläasteella, että minut tultaisiin tulevaisuudessa valitsemaan vuoden lykkiläiseksi. En tuntenut olevani tyypillinen yhteiskoululainen. Olin päätenyt lykkiin vain siksi, että minulla oli edellisessä koulussani vaikeaa.

Minulla oli vaikeaa myös kotona. Näiden vaikeuksien keskellä Lahden yhteiskoulu tarjosi minulle turvallisen paikan, josta osaan nyt jälkeenpäin olla todella kiitollinen.

Historiani lykissä voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäinen on yläaste. Yläaste oli minulle

enemmän turvallinen säilytyspaikka kuin koulu. Koulumenestykseni oli ala-asteella hyvä – mikä tietysti oli vaatimus opiskelulle Yhteiskoulussa. Arvosanani laskivat kuitenkin yläasteella tasaisesti, koska en jaksanut keskittyä koulunkäyntiin. Tämän myötä mielsin Yhteiskoulun yhä enemmän eliittikouluksi, joka ei ollut kaltaisilleni nuorille. Vaikka minulla oli koulussa ystäviä, oli heitä enemmän Lyseossa tien toisella puolella.

Muistan yläasteaikaisista opettajistani vain muutaman. Mikä tärkeintä, en muista ainuttakaan kohtaamista, jossa olisin aidosti kokenut jonkun opettajistani olevan minusta kiinnostunut. Minulle turvallisin aikuinen koko yläasteikanani oli koulun siistijä, jonka kanssa puhuin lähes päivittäin.

En valitettavasti muista hänen nimeään. Koska hän ansaitsee kiitokset ja koska kiitämme harvoin arkemme mahdollistajia, tahdon kiittää kaikkia koulun silloisia siistijöitä – Malla Al-Marttilaa, Tuija Bloigu-Hirvosta, Irene Mäkistä, Kerttu Putkosta, Paula Salosta, Marja Sokkaa, Sirpa Thompsonia ja Silja Väkeväistä. Kiitos.

Kohtaamattomuuden kokemukseni todennäköisesti ruokki jo ennestään vahvaa ulkopuolisuuden tunnetani. Nyt jälkepäin pohdin kuitenkin myös sitä, oliko minulla vaikeassa tilanteessani edes valmiuksia sellaiseen kohtaamiseen, jota kovasti kaipasin.

”Vanhempana ymmärrän, että esimerkin voima on valtava.”

Minulla ei ollut nuorena juuri uskoa tulevaisuuteen, tai näkemystä siitä, mitä se voisi pitää sisällään. Ymmärsin silti kahdeksannen luokan päättyessä, että minun kannatti panostaa peruskoulun päättötodistukseeni. Paransin todistustani, ja päätin peruskouluni. Koska en osannut ajatella tulevaisuuttani, en hakenut minnekään toisen asteen kouluun opiskelemaan. Tällöin alkoi toinen ja lyhyin vaiheeni Yhteiskoulussa.

Vanhempana ymmärrän, että esimerkin voima on valtava. Minulla ei ollut ainuttakaan tukevaa aikuista, jolta olisin voinut pyytää apua tai tukea tulevaisuuttani koskevista pohdintoistani. Sama päti lähimpään ystäväpiiriini, jossa vain harvalla oli suunnitelmia siitä, mitä elämällään tahtoivat tehdä.

Ilmeisenä riskinä oli ajelehtiminen. Ainoan matalan kynnyksen mahdollisuuden jatkaa opintoja tarjosi Lahden yhteiskoulu, jossa jotkut vanhemmat ystäväni jo opiskelivat.

Opiskelu on tosin ehkä liian vahva sana tässä yhteydessä, koska harva ystäväistäni oikeasti panosti päämäärätietoisesti lukio-opintoihinsa. Heille lukiokin oli pääasiassa säilytyspaikka.

Niin se oli pian minullekin. Voimavarani olivat vähissä, eikä minulta löytynyt motivaatiotakaan. Jaksoin sinitellä lukiossa joitakin kuukausia, ennen kuin keskeytin opintoni ja jäin ajelehtimaan. Kun muistelen tätä ajanjaksoa, tuntuu ajelehtimisaikani loputtoman pitkältä jaksolta, jonka aikana en tehnyt mitään järkevää. Ystävapiirissäni juotiin paljon. Pahemmilta aineilta minua suojasivat paitsi oma arkuuteni, myös amfetamiinikoukkuun jääneen hyvän ystäväni surullinen kohtalo.

Ymmärsin vasta hiljattain ajelehtimiseni olleen paljon lyhyempi, kuin mitä muistin. Selostaessani kirjailija Elina Hirvoselle nuoruuteni vaiheita yhteistä, nuorille suunnattua *Miksi maailmassa soditaan* -kirjaamme varten, havahduin siihen tosiasiaan, että tein tänä aikana paitsi erilaisia töitä, opiskelin itselleni myös ammatin. Vapaa-aikanani luin sitä enemmän, mitä enemmän tympäännyin ajelehtimiseen, jonka en kokenut johtavan mihinkään.

Töideni kautta löysin myös tukevan ja inspiroivan aikuisen, mahdollisesti Lahden ensimmäisen afrikkalaisen maahanmuuttajan Yinka Williamsin. Olin eri työpaikoissani todennut, ettei mikään niistä oikeastaan kiinnostanut minua. Vailla suunnitelmia ja tavoitteita luovin elämässäni yrittämällä, kokeilemalla ja sulkemalla vaihtoehtoja pois.

VUODEN LYKKILÄISET

2025	Ilmari Käihkö
2024	Daniel Okas
2023	Paula Kurki-Suonio
2022	Yuki Abe
2021	Marina Erhola
2020	Topi Paananen
2019	Ripsa Koskinen-Papunen
2018	Milla Bruneau
2017	Axel Weinreich
2016	Martti Peippo
2015	Risto Piipponen
2014	Lea Hakala
2013	Riitta Vainio
2012	Kari Salmi
2011	Heikki Hiilamo
2010	Eira Leppänen
2009	Onerva Vartiainen
2008	Pekka Luhtanen
2007	Sirkka Lankinen

Tämä tuskin on paras, tai ainakaan helppoin tapa elää. Lähtökohtani eivät silti tarjonneet parempaakaan vaihtoehtoa.

Viihdyin viimeisessä nuoruuden työpaikassani, mutta tahdoin enemmän. Palasin lopulta iltalukioon, jolloin alkoi kolmas vaiheeni Lahden yhteiskoulussa. Tämä vaihe oli intensiivinen, mutta myös muistorikkain. Olin parissa vuodessa saanut paitsi itsevarmuutta, myös motivaatiota. 1990-luvun ja 2000-luvulla puhuttiin paljon enemmän maailman mahdollisuuksista kuin tänä päivänä siitä huolimatta, että ne ovat nyt paljon enemmän meidän ulottuvillamme. Jo Mr. Williamsin ta-

*Norsunluurannikkolaisten pakolaisten leirillä
Liberiassa vuonna 2017.*

rinat olivat ruokkineet uteliaisuuttani maailmaa kohtaan, jota olin aiemmin pääasiassa pelännyt.

Sain lopulta lukio-opintoni kasaan kahdessa vuodessa siitä huolimatta, että olin suuren osan ajasta päivätöissä. Nopeassa tahdissa auttoivat paitsi hyvät opettajani – joista parhaimmat osoittivat välittämisensä myös vaatimalla oppilaitaan panostamaan oppimiseensa – myös pieni sääntöjen taivuttaminen, jotta pystyin lukemaan kolme ruotsin kurssia samanaikaisesti unohdettuani, että minun oli kirjoitettava tämäkin aine.

Ennen kaikkea muistan kohtaamiseni opettajien kanssa nyt aiempaa tasavertaisempina ja kannustavampina. Mieleeni ovat etenkin jääneet kaikkien ystäväni valtavasti arvoštama historianopettaja Tuula Koskinen, ja minua yhtä lailla kannustanut rehtori Markku Koskinen. Sain tätä tekstiä kirjoittaessani kuulla äidinkielenopettajani Lasse Haverinen menehtyneen äskettäin. Hän teki minuun suuren vaikutuksen tunnustautumalla vertaiseksemme myönnettyään jännittävänsä joka ikistä oppituntiaan. Ruotsinopettajani Olavi Rauhalan tapa kuulustella läksyjä pakotti meitä panostamaan opiskeluun. Tästä oli minulle valtavasti hyötyä muutettuani myöhemmin Ruotsiin. Muistan Olavin lisäksi painottaneen pienillä kommentteillaan yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden merkitystä.

Ymmärsin myöhemmin aloittaessani opettaa yliopistossa, että oppilaan opintomenestys on myös konkreettinen todiste opettajan onnistumisesta. Lopulta opiskelussa onkin kyse yhteistyöstä, jossa opettajalla ja oppilaalla on toki omat vastuunsa. Kaikki mainitsemani opettajani ovatkin suuresti vaikuttaneet paitsi omaan tapaan opettaa, myös elää.

Kirjoitin syyslukukaudella hyvin arvosanoin ja syvää kiitollisuutta opettajiani kohtaan tuntien. Koska yliopistojen pääsykokeet järjestettäisiin vasta kesäkuun alussa,

*Partioretellä Gouroukounin pakolaisleirillä
Tšadissa.*

olin hakeutunut Mr. Williamsin lapsuudentarinoiden ja nykyisin Maa-
ilman kuvalehtenä tunnetun Kump-
pani-lehden innoittamana kahdek-
saksi kuukaudeksi vapaaehtoistöihin
Tansaniaan, jossa tulisin työskentele-
mään peruskoulussa ja henkisesti ke-
hitysvammaisten nuorten laitoksessa.
Tähän valmistautuakseni olin edelli-
sen kesän aikana opiskellut Helsingin
kesäyliopistossa swahilin kieliopin.

En ole julkisuudessa puhunut paljon
menneisyydestäni. Yksi tapa tulkita
sitä on nähdä se todisteeksi siitä, et-
tä eri lähtökohdistamme huolimatta

elämä ja maailma on mahdollisuuksia
täynnä. Toivon tämän olevan kaikille
ja etenkin kaikille nuorille selvää. Mi-
nulle tämä tosiasia avautui kuitenkin
varsin mutkikkaan ja hankalan pro-
sessin kautta.

Vietin itse Lykkiä seuraavat kaksi
vuosikymmentä pääosin ulkomailla.
Tansaniasta palattuani päädyin
Mytjäisten uimarannan kautta opis-
kelemaan pohjoismaiden vanhim-
paan yliopistoon Uppsalaan. Sieltä
tieni vei pariinkin otteeseen opis-
kelemaan Yhdysvaltoihin, Suomeen
varusmiespalvelukseen kansainvälis-
sä valmiusjoukoissa ja kriisinhallinta-
tehtävään Tšadiin, Liberiaan reiluksi
vuodeksi haastattelemaan sisällis-
sotien taistelijoita osana väitöskirja-
tutkimustani, Ukrainaan työskente-
lemään Donbasin sodan veteraanien
kanssa ja lopulta takaisin Suomeen
covid-pandemian osoittaessa, että
akateemisen työyhteisöni sulkeudut-
tua Ruotsissa kaipasin takaisin koti-
maahani. Lopulta Venäjän hyökkäys
Ukrainaan keväällä 2022 nosti minut
ja ammatikseni pohtimani sotatieteet
parrasvaloihin kaikille onnettomal-
la tavalla. Kesällä 2024 vastaanotin
Tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon
sotatieteellisistä ansioistani, joiden
kanssa yhä työskentelen.

En voi kylliksi korostaa, kuinka tärke-
ää roolia Lahden yhteiskoulu ja eten-
kin iltalukio opettajineen on näytellyt
elämässäni. Iltalukio tarjosi minulle

toisen ja kolmannenkin mahdollisuuden omalla mutkaisella ja joskus kivuliaankin kivikkoisella matkallani. Tästä olen edelleen valtavan kiitollinen. Tämä kaikki alleviivaa luonnollisesti sitä, ettei menestys oikeastaan millään mittarilla synny itsestään, vaan on kirjaimellisesti monen tekijän – minun tapauksessani ystävällisen ihmisen ja usein opettajan – summa.

Olen joskus pohtinut, mitä tahtoisin jättää jälkeeni. En koe julkisuuden olevan synonyymi elämässä menestymiselle, tai edes suurelle saavutukselle. Olisi tietysti ammatillisesti hienoa, jos mukaani nimettäisiin sotatieteisiin erikoistunut kirjasto, tai edes vaatimaton kirjaston kokoelma palvelemaan tieteenalaani kehittäviä tutkijoita ja opiskelijoita. Suurempi toiveeni on, Suomessa perustettaisiin uudestaan kansainvälisyyttä tukeva vapaaehtoisohjelma, joka antaisi nuorille samat mahdollisuudet oppia maailmasta, kuin mistä itse pääsin Tansaniassa nauttimaan. Tämä tuntuu erityisen tärkeältä aikana, jolloin painotamme taas maailman uhkia sen mahdollisuuksien sijaan. Suurin ja hartain toiveeni kuitenkin on, että pystyisin kannustamaan ja tukemaan edes yhtä sellaista nuorta, joka itseni tavoin on tämän tarpeessa.

Tämä kolmas toiveeni on toiveistani realistisin – mutta todennäköisesti myös vaikein, koska se vaatii muita resursseja kuin pelkkää rahaa. Tärkein

*Tohtoripromootio Uppsalan tuomiokirkossa
vuonna 2017.*

se on toiveistani siksi, että menestystä pitää mielestäni mitata ei yksilön, vaan yhteisön tasolla. Kuten useampiakin opettajani aikuislukiossa teki selväksi, motivoi heitä työssään sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ajatus siitä, että meillä kaikilla on annettavaa yhteisöllemme. Jotkut meistä kuitenkin tarvitsevat joskus toisia enemmän tukea, jotta tämä on mahdollista. Minua huolettaa, ettemme kaikki tunnu ymmärtävän tätä kiistämätöntä tosiasiaa tavalla, joka näkyisi paitsi puheissamme, myös teoissamme.

*Ilmari Käihkö
Sotatieteiden dosentti, kriisinhallinta-
veteraani, tietokirjailija ja
kolminkertainen lyökiläinen*

Tajunnanvirtaa ja miellelyhtymiä:

Lahden yhteiskoulun suojissa oppilaana vuosina 1956-1965 ja opettajana vuosina 1970-2011

Ihmiselämä on perimän ja ympäristön “tuote” sattuman osuutta väheksymättä. Kodilla ja koululla saattaa olla kuitenkin suuri merkitys yksilön elämänuran suuntaamisessa.

Lahden yhteiskoulu on ollut monille se koulu, jota ovat käyneet isät, äidit, siskot, veljet ja omat lapset. Oma isäni, pääsi ylioppilaaksi täältä vuonna 1935 kuten myös hänen veljensä erityisvapaudella talvisodan kynnyksellä vuonna 1939, kaatuen sen jälkeen sodassa. Molemmat sisareni sekä poikani ovat tämän koulun käyneet. Sodan jälkeen Suomen jälleenrakennuksen aikana 50-luvulla panostettiin koulutukseen.

Suomeen pakollinen oppivelvollisuus, 6-vuotinen kansakoulu tuli vuonna 1921. Oppikouluista säädettiin vuonna 1872 annetussa asetuksessa. Lahden yhteiskoulu, yksityinen oppikoulu, perustettiin vuonna 1896.

Muita oppikouluja Lahdessa oli neljä. Lahden Lyseo, poikakoulu, joka oli ensimmäinen itsenäisessä Suomessa perustettu valtion oppikoulu. Valtion poikakouluna lyseo oli “lahjakkaiden köyhien poikien koulu”, jossa lukukausimaksut olivat selvästi halvempia kuin muissa Lah-

Eira Leppänen os. Metsola abivuonna 1965.

den oppikouluissa. Lahden tyttölyseo *Tipala* perustettiin Lahteen vuonna 1908. Punatiilinen rakennus on edelleen paikallaan nyt ns. Harjun kouluna. Kannaksen koulu aloitti vuonna 1907 nimellä Terijoen suomalainen yhteiskoulu. Vuonna 1940 koulu siirrettiin Lahteen ja 1952 se sai uuden rakennuksen. Koulu tunnettiin nimellä Kannaksen yhteislyseo. Nykyisin sekä entinen *Tipala* sittemmin *Tiiris-*maan yhteiskoulu ja Kannaksen koulu ovat sulautuneet kouluryppääksi nimeltään *Gaudia*.

Salpausselän yhteiskoulu aloitti toimintansa vuonna 1957. Kiveriön oppikoulu aloitti toimintansa vuonna 1960 ja sen toiminta lakkautettiin vuonna 1995.

Minun aikamani oppikouluun pyrittiin yleensä kansakoulun 4. luokalta. Pyrin Lahden yhteiskouluun, yksityiseen kouluun, keväällä 1956. Tuulin kouluun isäni kanssa, käsikädessä Yhteiskoulun pääovesta aulaan ja siitä kuluneita sementtiportaita pitkin juhlasaliin, jossa uusi rehtori Arne Rautiainen vastaanotti kiemurtelevan jonon tervetuliaishuutoineen ilmoittautumispaikalle.

Muutaman päivän päästä olivat pääsykokeet, itse istuin museon alakerran ensimmäisessä luokahuoneessa pihalta katsottuna vasemmalla. Pääsykokeita oli muistaakseni kolme. Äidinkielessä, matematiikassa ja maantiedossa. Ja kuinkas sitten kävikään, en päässyt keväällä kouluun vaan sama ruljanssi oli edessä syksyllä.

Syyksi olen analysoinut itselläni ns. sekakätisyyden eli aivopuoliskojen järjestäytymättömyyden (tämä myöhempien psykologiaopintojeni aivotuksena). Piirrän vasemmalla ja kirjoitan oikealla kädellä, heitän palloa vasemmalla ja pelaan tennistä oikealla kädellä. Käsitöissä olin silloin aivan surkea, opettajanani oli Leena Kyrö, lempinimeltään Lumppu, joka hiljaisella äänellä totesi, että etkö tätäkään osaa. Myöhemmin virkkasin itselleni ylioppilaspuvun jne. eli sitä rataa. Eräs abiturienttiryhmä antoi minulle kerran kaksi vasenta sukkaa tämän ominaisuuteni muistoksi.

Kesällä jouduin ottamaan äidinkielen tunteja Kannaksen koulun äidinkielenopettaja Raakel Suomiselta, joka asui lähellä kotiani, sillä seurauksella, että syksyn pääsykokeet läpäisin.

Oppikoulu oli maksullinen: lukukausimaksut sekä syksyllä että keväällä räsittivät vanhempien taloutta, vaikka sisaralennusta annettiin. Esimerkiksi joskus syksyllä piti kouluun viedä puolukoita, joista tehtiin ruokaa.

Ruokailu oli maksullista. Ruokatunnilla juoksin kotiin torin poikki syömään ja sitten takaisin kouluun. Kirjat piti itse hankkia, jolloin minun tapauksessani käytin joitakin vanhemman sisareni jo valmiiksi viivattuja ja sivumerkinnöin varustettuja kirjoja. Ei haitannut, oli joskus jopa hyötyä.

Koulua käytiin koko viikko, vain sunnuntai oli vapaa. Kesäloma alkoi 31.5. ja päättyi 30.8. eli kokonaista 3 kuukautta. Kesällä tehtäviin kuului kasvien keruu. Minun aikamani niitä piti kerätä keskikoulussa yhteensä 120, herbarioksi kutsuttu kokoelma. Kasvit piti kuivata ja sen jälkeen ne kiinnitettiin paperiarkille, reunaan kiinnitettiin lappu, missä oli kasvin sekä suomenkieliset että latinankieliset tiedot kasvupaikkoineen. Kaikki piti opetella ulkoa ja viimeisessä tentissä opettaja kysyi sattumanvaraisesti noin 10 kasvin tiedot esim. *Taraxacum officinale*, eli voikukka.

Kouluaikanani yhteiskouluun rakennettiin ensimmäinen siipirakennus vuonna 1956, missä sijaitsivat voimistelusalit ja kotitalousluokka. Toinen siipi vuonna 1958 ja vuonna 1964 kolmas lisärakennus. Ensimmäinen koululuokkani oli museon alakerrassa. Silloin oli pelkästään museo eli vanha koulurakennus. Olin luokalla 1 b., lukujärjestys oli koko kouluvuoden sama ja koulu alkoi yleensä aamulla klo 8.05.

Oppilaat kokoontuivat parijonoon aamuhartauteen luokahuoneittensa edustalle. Jokaisella piti olla oma virsikirja mukana. Sullouduimme museon juhlasaliin. Aamuhartaus alkoi virrellä, jota säesti usein vanhempi sisareni ja myöhemmin joskus myös minä. Silloin tällöin kuului tömähdyks, kun joku pyörtyi ahtaassa tilassa.

Juhlasalissa pidettiin myös voimistelutunnit, pukuhuoneet olivat yläkerrassa ja paljain jaloin juoksimme portaat alas saliin odottaen opettajaa, joka tuli joskus tunnille tamburiini kädessä, vekkihame päällä ja korkokengät jalassa.

Pesäpalloa pelattiin pihalla ja hiihtämään mentiin Salpausselälle jalassa koko päivän olleet monet ja hiihtohousut ja päällä villapusero, vaihtovaatteista ei tiedetty mitään.

Liikunnanopettajina minulla olivat Maija Komula, Ritva Auvinen, myöhemmin oopperalaujajattarena tunnettu, sekä Sinikka Tuominen. Tuu-

likki Kukkola, lempinimeltä *Kana*, ei koskaan opettanut minua, tenniksessä vapaa-aikana kyllä.

Koulua lämmitettiin alkuaikoina puilla, joskus vahtimestari tuli lisäämään puita luokahuoneen pyöröuuniin ja pihalla oli suuri halkopino. Museon eri tiloja kutsuttiin jo silloin: taivas, yläkerran luokat ja manala, kellarikerros, jossa sijaitsivat myös tupakahuone ja halkokellari. Koulun pihalla, kirkon vieressä, oli pitkänomainen puurakennus. Siinä asui koulun vahtimestari, siellä olivat myös ruokala sekä käsityöluokat.

Koulussa oli kova kuri. Itse sain käytöksen alennuksen ja kaksi tuntia jälki-istuntoa jäätyäni pois kirjanpidon tunnilta muun porukan, seitsemän luokkakaverin kanssa. Saimme kutsun rehtorin kansliaan ja siinä seisoi rivissä pelosta väristen, kun rehtori kuulusteli meitä kovaan ääneen. Jälki-istunto oli kuvisluokassa ja valvojana toimi luokanvalvojani kuvaamataidonopettaja Simo Ahtola. Muistan kun hän sanoi kateederin takaa, että ”*mikään muu ei ole pakko kuin kuolema*”. Että sellaista, kun olin noin 13-vuotias.

Oppitunneilla istuttiin hiljaa ja opettajan kysyessä viitattiin. Kun sai vastausluvan, niin noustiin seisomaan pulpettien väliin ja vastattiin kuuluvalla äänellä. Pulpetteina toimivat aluksi kaksin istuttavat puupulpetit. Jokaiselle

*5b-luokan
luokkakuva
vuodelta 1961.*

viikolle oli määrätty järjestäjät, joiden tehtävänä oli ilmoittaa opettajalle päivän läksy, kertoa poissaolijat ja tunnin päätteeksi avata luokan ikkunat sekä pyyhkiä taulu. Järjestäjiä oli kaksi.

Olin kaiketi liikunnallinen, kun jouduin milloin maastojuoksukisoihin, milloin luistelukisoihin ja jopa korkeushyppykisoihin keskikoulun 5. luokalla. Hyppäsin elämäni ensimmäisen ja viimeisen kerran korkeushyppytuloksen 140 cm saksityylillä puisen kolmioriman yli sahanpurukasaan Radiomäen kentällä ja voitin koko kisan! Pyynnöistä huolimatta en halunnut liittyä urheiluseuran valmennustiimiin.

Kouluajan ulkopuolella saatoimme kokoontua esim. Kisapuistoon pelaamaan pesäpalloa. Koulujenvälisissä pesäpallokisoissa toimin joko syöttäjänä tai kakkospuolen polttajana. Harrastuksia oli omalla kohdallani kuitenkin kaksi; pianonsoitto

kaksi kertaa viikossa 10 vuoden ajan opettajana Viipurin musiikkiopiston legendaarinen opettaja Sally Westerdahl. Tämän harrastuksen vuoksi jouduin esiintymään koko koululle muutaman kerran ja säestämään virsiä aamuhartauksien alussa, olinpa kerran musiikinopettaja Kerttu Viskarisen, lempinimeltään *Mökeä*, sijaisena abiturientteikväänä.

Toinen harrastukseni oli tennis. Koulumme voimistelunopettaja Tuulikki Kukkola oli innokas tenniksen ilosanoman levittäjä Lahdessa. Niinpä koulumme monet oppilaat ottivat osaa mm. ns. hopeamailakilpailuihin ja olipa luokkatasoa ylempänä opiskeleva Leena ”Lettu”, Ahonen, myöhemmin Mutanen, moninkertainen Suomenmestarikin kuten myöhemmin myös Tarja Koho, sittemmin Westerlund. Sen aikaiset tenniksenharrastajat asuivat lähes kaikki Kisapuiston läheisyydessä, eli paikalla oli merkitystä.

Tuulikki Kukkola sai myöhemmin vuonna 1999 Suomen tennisiiton *Kultaiset Pallot* -ansiomerkin. Hänen johdolla perustettiin Lahteen toinen tennisseura vuonna 1963, *Lahden Tenniskerho*, Lahden Verkko-palloseuran lisäksi. Perustamiskokous pidettiin yhteiskoulun ruokalassa, jossa olin rivijäsenenä.

Lahdessa tenniksen parissa tästä koulusta myöhemmin ylioppilaaksi pääsyt Seppo Nurmi sai Suomen Tennisiiton elämäntyöpalkinnon vuonna 2015 ja myöhemmin vuonna 2019 hänet valittiin liiton kunniajäseneksi.

Itse kuuluin ns. keskinkertaisten joukkoon, mutta peliharrastus jatkuu edelleen muutamaa välivuotta lukuun ot-

tamatta kohta 80-vuotiaana, kuten myös myöhemmin aloitettu tanssiharrastus. Varsinaisen tanssin opiskelun aloitin vasta yli 30-vuotiaana: jazzin kautta latinalaisiin ja pariswingistä argentiinalaiseen tangoon, eli aina voi sukeltaa uusiin sfäreihin.

Koulussa olin jonkun kerran liikunnanopettaja Sinikka Tuomisen sijaisena pitämässä telinevoimisteluterhoa. Liikunta ja musiikki ovat kuuluneet elämäni lähes aina, tosin klassinen musiikki muuttui vähitellen jazzin ja popin kuunteluun Errol Garnerista rytmimusiikin renessanssinero Quincy Jonesin kautta Michael Jacksoniin, joka on viimeisin hurahdukseni.

Kouluaikana kävimme myös ns. konventeissa. Muistan erään käyntini Lyseolta. Orkesterissa soitti pianoa ja lauloi mm. Aarno Raninen, josta tarkemmin myöhemmin. Minua haki tanssiin elämäni ensimmäistä kertaa tuttu tenniskaveri, joka tanssin aikana totesi, että: et osaa tanssia, koska seisot vain paikallasi. Tämä jäi mieleeni, eikä hän enää toiste hakenutkaan.

Muutama sana opettajista ja opettamisesta.

Olen tyypiltäni havainnoitsija ja kriittisen ajattelun omaava sopeutuja. Äidinkielessä oli, kuten aluksi totesin, paljon haastetta. Muistan, että aineen palautustuntia odottelin pelon sekaisin tuntein. Opettajalla oli tapana kirjoittaa taululle virkkeitä, joissa oli vir-

LAHTELAISET TENNIKSEN 2-PELIN SUOMEN MESTARIT	
1962 Leena Ahonen LVS	● ○
1963 Leena Ahonen LVS	● ○
1964 Leena Ahonen LVS	○ ○
1965 Leena Ahonen LVS	○ ○
1966 Leena Ahonen LVS	○ ○
1980 Tärja Koho LT	○ ○
1981 Tärja Koho LT	○ ○
1982 Tärja Koho LT	○ ○
1984 Ahne Aallonen LT	○ ○
1985 Tärja Koho LT	○ ○
1986 Ahne Aallonen LT	● ○
1988 Ahne Aallonen LT	● ○
2000 Emma Laine LVS	○ ○
2001 Emma Laine LVS	● ○
2003 Essi Laine LVS	● ○
2003 Tommi Lenho LVS	○ ○
2004 Emma Laine LVS	○ ○
2005 Tommi Lenho LVS	○ ○
2007 Veera Nurmi LVS	○ ○
2009 Veera Nurmi LVS	● ○

○ UUKOKENTTA
● SISÄKENTTA

heitä. Avatessani luokan oven näin heti oman aineeni virheellisen virkkeen ikään kuin sitä virhettä katsellesani ja lausetta korjattaessa olisin opinut jotain, katin kontit. Positiivista palautetta ei saanut koskaan ja tämän laitoin päähäni muistiin.

Saksan opettaja luki aina ääneen kaikki numerot paremmuusjärjestyksessä; Eira Metsola 3-. Sillä lailla silloin. Sain saksan kielestä ehdot ja jäin luokalle, meitä tyttöjä jäi seitsemän luokalle eli ei päästetty 8. luokalle, jotta yo-tulokset eivät "romahtaisi". Koulut kilpailivat jo silloin tuloksistaan. No, lukion suoritin ihan ok. Saksan kielen yo-kirjoitusten tuloksia kysyessäni ko. opettajalta hän sanoi, että selvä i, seuraavan kerran se oli jo a ja loppujen lopuksi saksasta sain cumlauden. Ko. opettaja oli vielä koulussa, kun menin sinne liikunnan ja terveystiedon opettajaksi. En kommentoinut mitenkään.

Historiaa opetti rehtori: aina kiire ja läksyn kyselytaktiikkana oli kysellä riiveittäin tai aakkosjärjestyksessä, jonka jälkeen hän merkitsi kirjaansa joko ympyrän, plussan tai miinuksen. Tämän havaitsi hänen kynänsä liikkeistä.

Biologianopettajanani oli Karin, lempinimeltään Kaisa, Björklund. Pidin biologiasta. Hän "purjehti" luokkaan tyynen rauhallisesti mustat hiukset takana nutturalla. Kerran, vuoden 1962 keväällä, lukion ensimmäisen luokan ihmisen perinnöllisyyttä käsittelevän

kokeen jälkeen, hän pyysi minut luokseen. Olin kirjoittanut koevastaukseen uutta tietoa juuri tietoisuuteen tulleesta dna:n rakenteesta. Nukleiinihappo, joka sisältää kaikkien eliöiden solujen ja joidenkin virusten geneettisen materiaalin. Hän kysyi, että mistä olen tämän tiedon saanut. Kerroin lukevani Valittujen Palojen ns. tiedeosioita. Hän vain totesi lakonisesti, että lehti ei ollut tieteellisesti luotettava. No, talvella joulukuun 10. päivänä vuonna 1962 tutkijat Watson ja Crick saivat Nobelin palkinnon DNA tutkimuksistaan yhdessä Maurice Wilkinsin kanssa.

Tähän hän ei myöhemmin kuitenkaan palannut. Tänä päivänä tietoa tulvii ja tekoälystä varoitetaan. Geenien lisäksi mukaan ovat tulleet myös ns. epi-geenit. Olin jo opettajana, kun hän jäi eläkkeelle. Läksiaisjuhliissa Museon juhlasalissa muistelimme yhteisiä kesähetkiä Päijänteen rannalla Padasjoen Mainiemi-Kosken-Inkilä sektorilla sinirinnan ja satakielen laulujen iltatunnistuksissa.

Kaiken kaikkiaan kouluaikani oli ihan ok, eli kävin kiltisti koulua eikä minulla ollut ketään vastaan mitään pahaa sanottavaa. Sopeuduin hyvin, mutta tein mm. havaintoja opettamisesta jo silloin. Omasta opettajuudesta ei ollut tietoaakaan, olinhan kiinnostunut myös sisustusarkkitehtuurista ja muodista, vaikka sittemmin valmistuin liikunnan ja terveystiedon opettajaksi, opettajaksi 3. polvessa ja tyttäreni on

Penkkarien silkeipallot.

jatkanut perinnettä. Tosin äitini laittoi minut lukiokesien aikana aina jollekin liikunnalliselle kurssille.

Vielä eräs traditiomuisto penkkareista. Meillä oli tapana tehdä ns. silkipalloja tikun päähän, niitä sitten heiteltimme auton lavalla. Vieläkin muistan, kuinka niitä tehtiin.

Ylioppilaaksi pääsin ok arvosanoin ja todistuskin oli paremmasta päästä. Päästyäni ylioppilaaksi 1965 hain samana kesänä Jyväskylään silloisen Kasvatustieteellisen tiedekunnan liikuntatieteelliseen osastoon. Liikuntatieteellinen tiedekunta muodostettiin myöhemmin. Kuuluin kolmanteen vuosikurssiin. Minut hyväksyttiin 30

naispuolisen opiskelijan joukkoon. Olin kesällä harjoitellut mm. aitajuoksua, minkä tiesin kuuluvan osana liikuntatestiin.

Miten tulin Lahden yhteiskouluun: en ollut ajatellut tulevani samaan kouluun, mitä olin itse käynyt, mutta elämä heittelee. Olosuhteiden pakosta jouduin silloin muuttamaan Keuruulta – sukunimeni Metsola oli nyt muuttunut Leppäseksi – Lahden Myllypohjaan, entisen mieheni, Lahdessa monin eri tavoin musiikkielämässä vaikuttaneen opetusneuvos Yrjö Leppäsen isän, kuvanveistäjä Veikko Leppäsen kuoleman johdosta. Museon seinässä olevan J. K. Paasikiveä esittävän reliefin on tehnyt kuvanveistäjä Veikko Leppänen. Niinpä kirjoitin Aarne Rautiaiselle asiasta ja hän toivotti minut tervetulleeksi Lahteen. Tuulikki Kukolan eläkevuodet alkoivat lähestyä ja Sinikka Tuominen oli muuttanut Pajulahteen.

Sain ns. pienen lehtoraatin: esikoinen oli kuukauden ikäinen. Aloittaessani työlukujärjestys saattoi olla seuraavanlainen; aamulla tunnit klo 8-10 ja iltapäivällä klo 14-16. Oma autoa ei ollut, joten bussilla kouluun ja väliajalla takaisin bussilla syöttämään kuukauden ikäistä poikaa ja takaisin kouluun bussilla. Isoäiti hoiti väliajat. Ei ollut äityslomia ja hyvänä sopeutujana tyydyin järjestelyihin. Olin opettajana vuodesta 1970 vuoteen 2011.

Koulussa joskus totesin, että olen "lomalla koulussa ja töissä kotona". Koulu muutenkin tuki opettajia mm. maksamalla jatkokoulutuksia esim. kesäisin. Kävinkin lähes joka kesä jollakin kurssilla ja tultuani syksyllä kouluun oli virtaa ja tietämystä, missä mennään. Pidín työstäni ja oppilaisista. Pyrin olemaan tunnilla aina ensimmäisenä ja vastaanottamaan oppilaat hyvällä mielin. Yleensä kerroin tunnin teeman ja lopuksi venyttelyjen ohessa kerroin, saavutimmeko tavoitteet. Opiskeltuani liikunnan ja terveystiedon lisäksi psykologiaa, kehityspsykologiaa ja erityispedagogiikkaa pystyin mielestäni kohtaamaan oppilaan yksilönä tai ainakin oletin ymmärtäväni oppilaita jotensakin kohtalaisesti. Meitähän on moneksi ja varsinkin murrosikäisillä oli kaikenlaista muuta puuhaa jo silloin, tästä someaikakaudesta puhumattakaan.

Olemme kaikki erilaisia kaikilta taidoiltamme ja esim. erilaisien testien tekemistä karsastin. Yritin keksiä muita keinoja liikkumiseen kuin ns. heti-suoritus. Cooperin juoksua tuli pidettyä alkuvuosina, mutta muutin sen myöhemmin 12 minuutin etenemiseen, eli jokainen omaan tahtiin. Syksyn edetessä juostiin Pikku-Vesijärveä ympäri useaan kertaan verrytellen ja monen suureksi ihmetykseksi eteneminen sujui paremmin varsinkin ns. ei-liikkujilta. Aloitimme ei-liikkujiin juoksun seuraavasti: yksi lampun väli kävellen, toinen hölkkäen jne. tai li-

säten yksi kävellen ja kaksi, kolme jne. hölkkäen. Loppujen lopuksi koko Pikku-Vesijärvi meni sitten hölkkäen ja 12 minuuttia siinä samassa. Liikunnan piti saada tuoda iloa ja hikeä ja hyvää mieltä. No, en tiedä onnistuinko, mutta pidin työstäni ja yritin muistella omia kokemuksiani oppilaina ollessani. Kuulun ryhmään, jolla ei ole voimakasta kilpailuviettiä. Ne, joilla se on, saivat kilpailla ja toteuttaa kilpailuviettiään tulosten otolla jne., muille se oli vapaaehtoista, mutta se vapaaehtoisuus innoitti monia ylittämään itsensä ja haluamaan myös tuloksia. Pallopeleistä muistan, että oli oppilaita, jotka eivät reagoineet palloon. Silloin ei tiedetty nepsyistä, aspergerista eikä addh:sta mitään; saati sitten heidän erityisvahvuuksistaan.

Tekevänä ja eräänlaisena visionäärinä sain kunnian järjestää koulun 100-vuotisjuhlan, olinhan jo useaan otteeseen ollut osallisena useissa tilaisuuksissa. Muun muassa koulumme vanhat tanssit järjestettiin jo vuonna 1983. Yhdessä kollegani Leila Simosen, sittemmin Peltonen, kanssa toimme ns. vanhat tanssit yhteiskouluun. Oppia olimme saaneet Helsingin liikunnanopettajilta. Myöhemmin opettajaryhmään liittyi Lindholmin Harri, joka opetteli tansseissa pojan roolin.

Olimme kouluna myös ensimmäinen Suomessa järjestämässä kaikkien koulujen yhteistanssit, täällä Lahdessa suurhalliin. Kaikki koulut, myös Hol-

losta, Vääkystä ja silloisesta ammattikoulusta tulivat kyltteineen suurhalliin parijonossa kiertäen hallin vastapäivään ja asettumalla omille paikoilleen kasvot kuuluttamoon päin. Näin tapahtui noin 22 vuotta, myös kuuluttajana toimin 20 vuotta. Suurhallin muut aikataulut lopulta veivät voiton tältä tapahtumalta. Mutta perinne jatkuu edelleen omissa kouluissa omin muutoksin.

Olin perustajajäsenenä myös vuonna 1985 alkujaan Vierumäen urheiluopistossa järjestettävissä, joka toinen vuosi pidettävissä kansainvälisissä liikunnan ja terveystiedon kongresseissa. Varsinaisina alkuunpanijoina Suomessa toimivat Tytti ja Jussi Luukko, liikunnanopettajien keskuudessa silloin hyvin tunnetut johtohenkilöt. Kongressit jatkuvat edelleen. Niiden puitteissa kävin koulun myötävaikutuksella noin 200 e/ kurssi/ vuosi/ kesä mm. Saksassa, Itävallassa, Norjassa, Ruotsissa, Virossa ja Tanskassa, missä pidin osallistujille musiikki- liikuntatunnin. Usea Euroopan maa oli edustettuina näillä kursseilla.

100-vuotisjuhlan suunnittelu vei minun osaltani pari valvottua yötä. Rehtori Matti Kuukka totesi eräässä opettajankokouksessa, että minä olisin ns. päävastuuopettaja pääjuhlan kokoonpanemisessa. Silmät ympyräisinä katselin ja ihmettelin, mutta, mutta... Sain tehtäväkseni suunnitella kuvaelman koulustamme. Kirjoitin mie-

lessäni näkemäni kuvaelman paperille, kolme A4-sivua, ja vein sen rehtori Matti Kuukalle. Sen mukaan teimme kuvaelman eri ryhmien kanssa. Kun kysyin että kuinka kauan juhlan piti kestää, suunnitelmat olivat jo 1,5 tuntia. Rehtori sanoi, että kesto on kaksi tuntia. No, siitä sitten vain lisäämään ohjelmaa.

100-vuotisjuhlaan tehtiin myös laulu: *Laulu Lahden yhteiskoululle*. Otin yhteyttä Aarno Raniseen ja kouluamme käyneeseen Pertti "Pertsä" Reposen ja kerroin ajatuksesta. En tarkalleen muista, oliko sävellys ensin vai Reposen sanat. Todennäköisesti sanat. Useaan otteeseen sain soitella miehille, mutta loppujen lopuksi laulu ilmestyi ja sen sovitti kuorokuntoon musiikinopettaja Kaisa Haapamäki. Esitys juhlassa oli kansallispukuineen todella vaikuttava. Tekijät ovat Suomen kevyen musiikin saralta huipputa.

Juhlat olivat ja menivät ja koulutyö jatkui edelleen. Koululla oli käytäntö: jos olit ollut koulun palveluksessa 30 vuotta, sait vapaan viikon. No, meikäläinen tilasi matkan vuonna 2000 Kiinaan, Suomen Ladun retkelle, muureille tallustelemaan. Matka kesti 10 päivää: Pekingistä matkattiin koilliseen. Muurin alkuperäisiä ja lähes koskemattomia kivireittejä pitkin kiipeilimme ja kuljimme eteenpäin Mongolia jossakin alhaalla. Kuvittelin tulevani johonkin alkukantaiseen, mutta Coca Colaa ja muuta syötä-

vää myyvät alkuperäisasukkaat muurin asevarastoissa pettivät odotukseni. Matka avarsi kuitenkin paljon näkemyksiäni maailmasta.

Palattuani taas tuttuun kouluympäristöön arvostukseni ilmaisesta koulutuksesta ruokineen kohosi. Ei ole itsestään selvää, että saa opetusta ja pystyy opiskelemaan lähes maksutta. Koulutus on maamme voimavara.

Muutamia erityisiä muistikuvia oppilaista.

Oppilaita on mennyt näiden 41 opetusvuoden puitteissa ohitseni aika-moinen määrä: on taiteilijoita, yrittäjiä, valtakunnallisia vaikuttajia, professoreja, joista viimeisin mm. tyttö naapurista, nyt Aalto Yliopiston mikrobiologian alaan kuuluvan entsyymiteknologian professori Miia Mäkelä. Liikunnasta mainitsen Suomen naiskoripallon huipun Lea Hakalan. Muistan hänet koulussa pelaajana erittäin sosiaalisena ja muut huomioon ottavana.

Erityistilanteista

Kerroin oppilailleni, että jos on jotain erityistä, minkä vuoksi ette voi tulla esim. valinnaisen liikunnan aamutunnille, voitte soittaa minulle. Tämähän on vastoin asetuksia. Joskus joku soittikin: oli tullut treeneistä myöhään jne. Eli luottamus on a ja o. Erään kerran eräs tyttö tuli myöhästyneenä luokkaan, asui lähiössä, missä oli hankaluuksia. Sanoin, että kiva kun tulit.

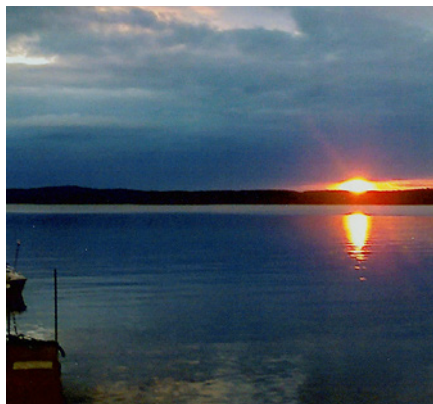
Hän vastasi, että kannattikohan tulla. En kysynyt, miksi myöhästyit jne. vaan toivotin tervetulleeksi. Ei myöhästynyt uudelleen.

Eräs tyttö tuli aamun jumppatunnille ja sanoi, että ei ole nukkunut koko yönä: koira oli synnyttänyt. Sanoin, että mene minun huoneeseeni nukkumaan täksi tunniksi. Ja hän meni. Eli mikä on tärkeämpää, opettajan työn ns. suorittaminen vai olosuhteiden arvioiminen. Opetettava asia ei mene päähän pakolla tai aggressiivisten tunteiden tai negatiivisen arvostelun avittamana.

Pääsin eläkkeelle vuonna 2011, olin lähes kaksi vuotta yliaikaa, mutta minulle siitä oli hyötyä mm. eläkkeen suuruuden muodossa, jonka havaitsin vasta myöhemmin.

Oppitunti Kisapuistossa. Lyöjänä Eva Pulkkinen.

Muutama kommentti vielä opettaja-/oppilasteemasta.

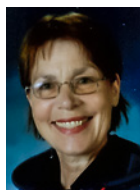
Opettaminen on vaikeidenkin asioiden yksinkertaistamista. Yleensä opettajaksi hakeutuu henkilö, joka jo luonnostaan osaa ko. opetettavaa ainetta. Taito vääntää rautalangasta pitää opetella. Opetustilanteessa positiivisuus ja kannustavuus auttavat asian mieleen painumiseen. En-tiseen malliin: sinusta ei ole mihinkään jne. useimmiten lannistaa kuin kohottaa. Hymy kasvoilla säteilee myös oppilaisiin kuin myös tiukka ilme. Aivot rekisteröivät huomaamatta asioita. Opetus ja oppiminen ovat vuorovaikutteisia.

Vuorovaikutusta on myös toiseen suuntaan: oppilaan epäsovelias käytös sai aikaan sen, että jouduin pari kertaa poistamaan luokasta tällaisen oppilaan. Nämä poistetut, kaiketi jo silloin hyvän itsetunnon omaavat, toimivat vaativissa yhteiskunnallisissa tehtävissä tämän päivän Suomessa. Toisen kohdalla oli kyse asiasta, josta mieles-

täni olin oikeassa. Huutelu pulpetista johti yllä mainittuun toimeen. Tutkin ko. asian tarkemmin kotona ja totesin, että oppilas oli oikeassa. Menin heti seuraavana päivänä myöntämään asiavirheeni ja pahoittelin. Totesin, että tunnilla asiaan puuttuminen olisi voinut olla kuitenkin korrektimpi.

Elämä on kuitenkin laiffii Matti Nykäsen sanoin. Kouluaikaiset ystävät ja ihastukset, samoin kuin opettajana olon muistot ovat kuuluneet elämäni Lahden yhteiskoulussa 50 vuotta. Edelleen pidämme yhteyttä luokkatovereiden kesken kuin myös liikunnan kurssilaisten kesken: ylioppilaaksi pääsin 60 vuotta sitten ja Liikunnalla opiskelun aloitin 60 vuotta sitten. Yhteisöllisyys tämän päivän koulussa on tärkeää: tuttuus ja turvallisuus sekä asioiden ennakoitavuus. Olen havainnut, että Lahden yhteiskoulu pitää hyvää huolta oppilaistaan tänä sekavana someaikana. Ympäristöllä on väliä!

Sairauksien suhteen olen saanut hyvät geenit. Toisinkin olisi voinut olla. Elämä on tässä ja nyt, ei sen kummempaa, mennyttä ei kannata haikailla ja vielä voi sukeltaa syvään päätyyn!

*Eira Leppänen o.s. Metsola
Luhdantaus, Hollola
04.07.2025*

Kuvat: Eira Leppäsen kotialbumi

Riemyylioppilaan puhe kevään 2025 ylioppilasjuhlassa

Riemyylioppilas Päivi Astedt-Kurki esitti riemylioppilaiden tervehdyksen uusille ylioppilaille kevään 2025 ylioppilasjuhlassa.

Arvoisa Rehtori, Hyvä jublayleisö, ennen kaikkea Hyvät tulevat uudet ylioppilaat. Tänään on teidän uusien ylioppilaiden suuri päivä. Minulla on ilo tuoda teille meidän Riemyylioppilaiden lämmin tervehdys ja esittää sydämelliset onnitelut saavutuksenne johdosta.

Te olette ahkeroineet koulutyössä vuosien ajan, nyt läpäisseet ylioppilaskokeen ja pian teidät julistetaan ylioppilaiksi. Sanoisin: Teidät kruunataan ylioppilaiksi. Te jätätte nyt tutun kouluelämän rutiinit ja siirrytte uusiin vaiheisiin. Osa miettii, mitä alkaisi opiskella, joku pitää ehkä tuumaustauon. Osa alkaa jatko-opinnot

heti, jotkut menevät armeijaan, osa lähtee ansiotyöhön.

Millaiseksi jokaisen opinto- ja työelämän polku lopulta muotoutuu, sitä ei tänään tarvitse tietää eikä usein voidakaan tietää. Jollakin urasuunnitelma toki voi olla selvilläkin. Moni saattaa suorittaa vuosien mittaan useamman eri alan tutkinnon, olla välillä työelämässä, vaihtaa kenties oppialaakin ja palata takaisin opintoihin. Nykyään opinnot ja työelämä käyvät vuoropuhelua ja rakentavat toisiaan. Täytyy muistaa, että mikään opiskelu ei mene hukkaan.

Kannustaisin teitä, hyvät ylioppilaat, armahtamaan itseänne, että – jos mahdollista – valintanne ei ohjaudu pakon sanelemana vaan että etenette innostuksesta ja sydämen palosta juuri teitä kiinnostavia asioita kohti. Tarttukaa tilaisuuksiin ja olkaa uteliaita uudelle. Teillä jokaisella on omat intressinne ja kykynne, joihin pitää luottaa. Jokaisella teillä on ainutlaatuinen paikka maailmassa. Joka tapauksessa te olette tulevaisuuden tekijöitä, te rakennatte yhteiskuntaa ja luotte uutta.

Maailma on tänä päivänä kova ja vaativa. Joka puolelta kuuluu, että kaikilla pitäisi olla kaikkea, ja mieluiten heti paikalla. Levottomuuden, epä-

varmuuden ja vaatimusten keskellä ihminen haluaa kuitenkin elää rauhas-
sa ja olla onnellinen.

Onnellisuudesta ja sen tavoittelusta puhutaan ja kirjoitetaan paljon, siitä on tehty tutkimustakin. Ajattelen, että onnellisuutta tai onnistunutta elämää ei voi arvioida vain sen perusteella, miltä kullakin hetkellä tuntuu. Sen sijaan kysymys on isommista asioista, kuten jokaisen omien kykyjen käyttämisestä hyvinä ja arvokkaina pitämisen asioiden tavoittelussa. Tähän tarvitaan niin opinnoissa, työelämässä, kaikilla elämän poluilla - toisen ihmisen huomioon ottamisen lisäksi - työtä, yritteliäisyyttä, asiaan paneutumista ja ahkerointia.

Mutta on samalla muistettava, että hyvä elämä ei kuitenkaan ole pelkkää suorittamista. Ajattelen, että ilman läheisiä ihmisiä, vanhempia, perhettä - rakkautta ja välittämistä - koulunkäynti, opiskelu tai muukaan elämä ei ole hyvää elämää. Tämä juhlapäivä on siis myös teidän ylioppilaiden vanhempien, sisarusten ja muun lähipiirin juhla. Haluan onnitella lämpimästi kaikkia ylioppilaiden vanhempia ja muita lähi-ihmisiä. Tämä on hieno päivä meille kaikille.

Tämä arvostettu koulumme, Lahden yhteiskoulu, ansaitsee kaikkien meidän kiitoksen. Tunnemme koulumme historiaa, tiedämme sen arvon ja korkean tason tulokset kautta vuosien. Olemme

saaneet täällä valkoisen ylioppilaslakin lisäksi hyvän koulusivistyksen ja lisäksi sydämen sivistystä sekä monessa mielessä hyviä elämän eväitä.

Koulunkäynti vuosien ajan luo myös ihmissuhteita. Te, hyvät uudet ylioppilaat, olette varmasti vuosien saatossa saaneet ystäviä luokkatovereistanne. Näitä hyviä suhteita kannattaa pitää yllä koulun päätyttyäkin. Meillä tytär Senja, joka pääsi ylioppilaaksi LYK:sta (vuonna 2014), on saanut luokkakavereistaan hyvin kiinteän sydänystävien porukan. He tapaavat säännöllisesti ja puolisoitkin ovat liittyneet mukaan ja ystäväystyneet. Hyvät ihmissuhteet ovat rikkaus ja voimavara elämässä.

Kun katson teitä, hyvät uudet ylioppilaat, niin onnittelen Lahden yhteiskoulua tämän kevään erinomaisen tuloksen aikaansaamisesta. Ja on todettava, että tulos ei ollut huono sinäkään vuonna, kun me Riemuylioppilaat suoritimme ylioppilastutkinnon LYK:ssa 50 vuotta sitten, vuonna 1975.

Lopuksi me Riemuylioppilaat haluamme kiittää koulua myös siitä, että saamme osallistua tähän ylioppilasjuhlaan. Tämä on meille hyvin tärkeää ja merkityksellistä. Toivotan nyt ihanaa juhlapäivää kaikille!

*Päivi Åstedt-Kurki
Terveystieteiden tohtori,
Professori (emerita)*

Liity Sinäkin Senioriyhdistykseen ja pyydä entinen koulutoverisi mukaan!

Lahden yhteiskoulun entisillä opiskelijoilla ja opettajilla on oma yhdistys, Lahden yhteiskoulun seniorit Ry. Yhdistys vaalii koulun perinteitä ja toimii koulun ja sen entisten opiskelijoiden yhdyssiteenä, sekä tarjoaa kanavan senioreiden väliselle yhteydenpidolle.

Liity Sinäkin Senioriyhdistykseen! Tai jos olet yhteydessä koulutovereihisi, jotka eivät vielä ole Senioriyhdistyksen jäseniä, niin pyydä heitä liittymään mukaan toimintaan. Näin saamme jatkettua viestiä ja tuoretta tietoa vanhas-

ta koulustamme aiempaa laajemmalle joukolle ja sitä kautta vaalittua Yhteiskoulun henkeä ja perinteitä.

Jäseneksi voit liittyä maksamalla vuosimaksun 15 € tai ainaisjäsenmaksun 100 € yhdistyksen tilille Nordea FI65 1085 3000 3115 55, NDEAFIHH.

Yhdistys tiedottaa tapahtumistaan sähköpostitse. Toiminta yhteydenpitoa varten tarvittavat tiedot yhdistyksen sihteerille, Emmaliina Vilkkille, osoitteeseen lykseniorit@gmail.com.

HALLITUKSEN JÄSENET

Puheenjohtaja

Marja-Liisa Starckjohann
marjaliisa.starckjohann@gmail.com
040 084 3474

Varapuheenjohtaja

Minerva Kastehelmi

Rahastonhoitaja

Ida Rantanen

Sihteeri

Emmaliina Vilkki
lykseniorit@gmail.com

Muut jäsenet:

Aune Kirjola
Eero Pulkkinen
Ulla Päivelin
Kalle Waltari
rehtori Markku Moisala
vararehtori Juha Hirvonen
aikuislukion rehtori Riitta Yrjänä

Seniorin Riento. Taitto: Suvi Aartolahti / LYK. Kuvat: Nina Vaitinen / LYK.

Seniorin Riento

Laulu Lahden yhteiskoululle
- katkelma

San. Pertti Reponen
Sav. Aarno Raninen

Täällä, missä harjunselkä salpaa
Päijät-Hämeen veet,
missä mastot uljaat pilviä
on pitkään piirtäneet,
täällä alkoi koulutieni,
kun mä olin vielä pieni,
täältä elämäni rakennukseen
sain mä tarvikkeet.
Täällä alkoi koulutieni,
kun mä olin vielä pieni,
täältä elämäni rakennukseen
sain mä tarvikkeet.

Näin käy aina elämässä
- kaiken huomaa myöhemmin,
niitä monta, monta on, nyt
joita kiittää tahtoisin.
Päivät kerran täyttyi meillä
naurulla ja kyyneleillä,
niistä onnellinen oon,
kun muistoihin ne talletin.
Päivät kerran täyttyi meillä
naurulla ja kyyneleillä,
niistä onnellinen oon,
kun muistoihin ne talletin.

Polvi polven jälkeen meitä lähtee kohti maailmaa,
polvi polven jälkeen täältä parhaat eväät mukaan saa.
Polvi polven jälkeen kasvaa joukko, joka sua rakastaa
- LAHDEN YHTEISKOULU - sua en voi unohtaa!